

مارتین هایدگەر.. له نیوان فەلسەفەو پەیوه‌ندییه‌کانی له‌گەل: ناین.. زانست.. مرۆف.. هیتلەر و فاشیزمدا

و / له فارسییه‌وه: سه‌عدوللا نووری

به‌جیکانی فەلسەفە‌ی سیاسی وه‌ک.. توانایی و مه‌شروعیه‌ت و دادپه‌روه‌ری و ئازادی، یا ئایدیالۆژیا بکه‌ین، به‌لام ده‌توانرئ له‌ گه‌ران به‌دوای پە‌یوه‌ندییه‌کی می‌ژوویدا، بگه‌ینه ئه‌نجام و هه‌لبه‌ته ئه‌ندیشه‌و ژیا‌نی هایدگەر یه‌کی له‌ گونجاوت‌ترین نمونه‌کانه‌ بو لی‌کۆلینه‌وه‌ی ئەم پە‌یوه‌ندییه‌.

هایدگەر فە‌یله‌سووفی‌کی ته‌واو عه‌یار بوو له‌ رۆژگاری ده‌وله‌تی ته‌واو عه‌یار (ده‌وله‌تی هیکلی، ده‌وله‌تی ئیدیعاکەری نوینه‌رایه‌تی رۆحی می‌ژوو، ده‌وله‌تی هیتلەر) دا ده‌ژیا، پە‌یوه‌ندی هایدگەر و هیتلەر، پە‌یوه‌ندی فە‌یله‌سووف و پيشه‌وا له‌ پە‌یوه‌ندییه‌

له‌گەل ئەوه‌ی که‌ ناوی مارتین هایدگەر (MartinHeidegger) (۱۸۸۹-۱۹۷۶) بیرمه‌ندی هاوچه‌رخ‌ی ئە‌لمانی له‌ که‌مترین نامه، یاخود وتاری فە‌لسەفە‌ی سیاسیدا نووسراوه، ئە‌ویش هه‌رگیز خۆی به‌ فە‌یله‌سووفی سیاسی دانه‌ناوه، که‌چی دووره‌ له‌وه‌ی، که‌ بتوانرئ دۆسیه‌ی فە‌لسەفە‌ی سیاسی ئیمه (سه‌ده‌ی بیسته‌م) داخه‌ری و به‌ئاسووده‌یی به‌ته‌ک هایدگه‌ردا گۆزه‌ر بکری. هایدگەر ده‌رگایه‌کی تازه‌ی له‌ فە‌لسەفە‌ی سیاسی نه‌کرده‌وه‌و باسی‌کی بۆ سه‌ر لایه‌نه‌کانی دیکه‌ زیاد نه‌کرد. له‌ به‌ره‌مه‌کانیدا ناتوانرئ سو‌راغی پرسیاره‌

جیاوازیی ههیه».

دووهم: نهکنه لۆژیا: «دیاردیه کی دیکه گرنگییه کی له زانست که متر نییه، تهکنه لۆژیا ی ماشینه، بهههه، ئەندازه یی بیت ئیمه نابیت بهههه، تهکنه لۆژیا به ته و او ی به به کار بردنی زانستی یانای زانستی فیزیکی، ماتماتیکیی مۆدیرن بزاین، خودی تهکنه لۆژیا ی ماشینی جوړیک گۆرانی فۆرمی جیای کاری (praxis)».

یئهم: هونه: له چه رخی مۆدیرندا « به رهه می هونه ری به ته و او ی گۆراوه بو بابه تی ئەزموونگه ری زهینی»

چوارهم: فه رههنگ: « چواره مین دیارده ی مۆدیرن خو ی له واقعییه تدا نیشانداده ت که چالاکییه کانی مرۆیی وه کو فه رههنگیک دیته به رچاوه.. له ماهیه تی فه رههنگدا شار دراوه یه که له جیتی ته غزیه کردنی کۆمه لگا خو شی ته غزیه بکات و به په یه و کردن لییان ده گۆرئ به فه رههنگی سیاسه ت».

پنجهم: ئایین (مه زهه ب): «پینجه مین دیارده ی چه رخی مۆدیرن پروا به خودا نه بوونه».

۲- هایدگه ر و ئایین: خودا

به رستی بی خودا

ئایین له ئەندیشه ی هایدگه ردا زیاتر له وه ی، که هۆکاری دیاریکردن بیت، یه ک گۆرانکاری و شوینپیی

ئەندیشه ی ته وه ره یی ته وه، به لام له ئیراندا گرنگییه کی زۆر دراوه به و په یف و رستانه ی له وه دهسته یه تا ئەو شوینه ی که هه ولده درئ له هایدگه ر وه کو چه کیمیکی خودایی بناسین، به لام «هایدگه ر خو ی به چه کیمیکی بی خودا ده زانی» هایدگه ر له ره خنه گرتنی مۆدیرنیه تدا به ره ی له زمانه ی ئایینی وه رده گرت به شیوه یه ک که هه ندئ که س ئەویان به «بیرمه ندی بی خودا، به لام خودا به رستی» خویندۆته وه، چونکه له و پروایه دان له به رهه مه کانیدا «گه وه ره ی شاعیرانه و ئایینی» وجوودی هه یه. هایدگه ر له رو نکرده وه ی پیگه ی خو ی و روانگه ی له مه ر ئایینه وه هه لبه ته زمانه ی ره وانپیژی هه یه، ئەو له رو نکرده وه ی بی پروایی چه رخی مۆدیرن ده نووسیت «ئو زاواوه یه ته و او به مانای بی دینی نییه، ونبوونی خودا وه ند له چه رخی مۆدیرندا) ره وتیکی دوولایه نه یه له لایه ک وینه ی جیهان ده بیته مه سیحی، له لایه کیدیکه مه ده نییه تی مه سیحی، فیرکردنی مه سیحی ده گۆریت بو جیهان بینی (جیهان بینی مه سیحی)، له م ریگایه وه خو ی ده کاته مۆدیرن و ئەمرۆیی. له ده ستدانی خودا وه ند چۆنیه تی ته سمیم نه گرتنه له مه ر خودا و خودا وه ند. مه ده نیه تی مه سیحی زۆرتین به شی له

به دیارکه وتنی ئەو هه لومه رجه وه ئەستۆگرتوه، به لام له ده ستدانی خودا وه ند به هیه چ شیوه یه ک به مانای دوورخستنه وه ی سه رچاوه ی ئایینی نییه، به لکو ته نیا له گۆره گای هه ر ئەو له ده ستدانه یه که نیسه بت به خودا وه ند، ته و او ده بیته ئەزموونی ئایینی، به م شیوه یه هه تا ئەگه ر مه به ستی هه ندئ له نووسه رانی نزیک به هایدگه ر ده رباره ی ئەو بی خودای خودا په رستی قبوول بکه یین، چاکتره جوړی روانگه ی هایدگه ر بو خودا وه ند له په یه ونه ی نیوان «هایدگه ر هۆلد رلین» ی شاعیر بدۆزینه وه که په یه ونه یه کی زۆری له گه لدا هه بوو «هۆلد رین بو من شاعیریکه که ده روانیته ئایینه که سه یکه له چاوه روانی خودایه».

له ررستییدا «پرواهینان به ئینکارکردنی خودا وه ند» ریک له به رده م ریگای بیرکردنه وه ی هایدگه ره.. (له به رچی؟) چونکه هایدگه ر فه یله سووفی بوو خوازباری میتافیزیک. هایدگه ر له و پروایه دا بوو که ئاماده بوونی پتویست بو پرسیارکردن له خودا وه ند فه راهه م نه بووه ناشیبت».

۳- هایدگه ر و زانست: زانست

به بی بیرکردنه وه:

به لام ته وه ره ی ئەندیشه ی هایدگه ر له ره خنه گرتنی مۆدیرنیه ته، ره خنه گرتن له زانستی نوپیه. هه ره ک ئامازه ی پیکرا هایدگه ر

چه مکی زانست له چه رخی مۆدیرن له گه ل زانست له سه ده کانی ناوه راست و کۆنیش ته واوله یه کتر جیاواز ده زانیت. هایدگر ده نووسیت: « ماهیه تی نه وهی که نه مۆ ناوی ده نیتین زانست لیکۆلینه وهیه (Research). ماهیه تی لیکۆلینه وه له وه کاره شاره وهیه، که زانین خۆی له فراوانی نه وهی، که هیه، گشتیتر له وهی، که له سروشتدا بیت، یا له میژوودا وهک نه ندیشه یه ک جیگیر ده کات. هایدگر ره وتی گۆرینی زانست له نه ندیشه وه بو لیکۆلینه وه له چه رخی مۆدیرن ناشیرین ده کات و دووباره ده نووسیت «که زانست توانای بیرکردنه وهی نییه» هایدگر کاتی زانست به بیرنه کردنه وه تۆمه تبار ده کات ویرانگر ده بیت و هیچ مه به ستیکی نییه جگه له داپۆشینی لایه نی عه قلی له زانستدا نه بیت، به م شپوهیه هایدگر بو چاکتر مه حکوم کردنی زانست گه وه هری ته کنیک و میتافیزیک وه کویه ک ده زانیت. هایدگر له شرتینیکدا راشکاوانه نووسیه «ته کنه لۆژیای ماشینی تا ئیستا دیارترین لیکۆلینه وهی ده وهی ماهیه تی ته کنه لۆژیای مۆدیرن بووه، نه ویش له گه ل ماهیه تی میتافیزیک مۆدیرن وه کویه که» لیره دابه، که مه یلی گه رانه وه خوازی هایدگر

ناشکراده بیت. هندی له وه بروایه دان «هایدگر نه فره تی به نیسه بت سی شته وه هه بووه «زانست، ته کنیک، پیشقه چون» ، له به رامبه ر نه وه دا هایدگر رزگار بوونی مرۆقی له گه رانه وهی مرۆف بو کۆنترین سه رده مه کانی رابردوو ده بینی نه ک له ناینده دا، بویه بیری گه رانه وه له فه لسه فه ی نه ودا هه یه. پتویسته له لایه ک بگه رتینه وه سه ر سه رچاوه بنه رته یه کانی فه لسه فه (یانی فه یله سووفانی پتیش سوقرات) و له لایه کی دیکه بگه رتینه وه بو سه رته تا و سه رچاوه کان.

ع- هایدگر و نینان، نه یلیستی و مرۆقخوازی:

هایدگر له ژنیر رۆشنایی ره خنه گرتن له هه لومه رجه ی زانست و ته کنه لۆژیای سه رده می مۆدیرن له به رامبه ر ئایدیالۆژیای دایکی شارستانیه تی نوێ راده وه ستی و خه ریکی ره خنه ی ئۆمانیزمی ده بیت. مرۆقخوازی ده ستووری مرۆقی نوێیه که له دوای سه ده کانی ناوه راست و کۆتایی ده سه لاتی کلێسا پرژایه سه ر گومان کردن له پیکهاته ی بیروباوه ری خۆی و عه قلی جیاکراوه له ئایینی کرده رینوینی ژبان. ئۆمانیزم وهک یه که مین ئایدیالۆژیای مرۆف، که پاشان وه چه ی وهک لیبرالیزم، سۆسیالیزم، سکۆلاریزمی هینایه

دنیاو به په ییره وکردن له و رتیبازانه ده ولت و کۆمه لگای نوێی رۆژئاوایی پیکهات. هایدگر له وه باوه به ره مه میکی به ناویانگی هه یه به ناوی «نامه یی ده رباره ی مرۆقخوازی».

هایدگر له وتارینیکدا له مه ر نیچه، به رده وای لۆژیکی مرۆقخوازی و نه یلیستی به م شپوهیه وینه به ندی ده کات، « نه و واقعییه ته ی که نامانج و مه به ستی رابردوی ونبووه له به هاکانی پیشووی بی به ها بووه، ئیدی مانای وانیه که جوړتیک له نابوودیه له نه نجامی هه لوه زیاده رتیه وه، به لکو مرۆف رووداوتیکی وانه ناوی نازادیه وه به پیشینیه کی باشی وه رگرتووه نه مه ش به سوودتیکی له ده ست نه چوو، به واتایه کی دی به جوړتیک له که مالی ده زانیت».

پوخته ی نه ندیشه ی ئالۆزی هایدگر نه وهیه، که مۆدیرنیه ته بونیادی ئۆمانیزمی هه یه به تایبه تی به سه ر ماهیه تی نانه ندیشه یی زانستی نوێ و تایبه ته ندی له خۆبیتگانه بوونی ته کنه لۆژیای مۆدیرن پشتبه سته و به ناکامه کانی نه یلیستی کۆتایی دیت. هایدگر له به رامبه ر نه وه سفکردنه ی له مه ر چه رخی مۆدیرن رتیکای هه لاتنی دوو لایه نه پیشنیار ده کات: گه رانه وه بو رابردوو، تیروانین بو ئایینه د.

«بیرمه نندی تاینده» خوتینده وه، به لّام له به رامبه ردا که سانیکیش هه بوون ئه و بیان له ریزی کونه په رستان پۆلین کرد، ئه وه که سانه ی که هایدگر به بیرمه نندی دواروژ ده زانن ده نووسن: «ئو هه می شه له هه و لدايه بۆ بالاتر له مه زه هب و چه مکه کان. به پروای هایدگره و چه مکه کانی میتافیزیکی که له یونانییه کانه وه بۆ سه ده کانی ناوه راستی مه سیحی و پاشان بۆ سه ده ی نوئ به میرات ماوه ته وه، هه رچه نده له رابردو ودا سوودو به ره مه میکی بووه، به لّام ئیستا به بنه ست گه یشتووه، ته نیا ریگا بۆ ده ربا بوون له و بنه ستیه گه رانه وه بۆ بنه ماو گه ران به دوا ی ده ست پی کردنی تازه به.» نووسه رانیکیش هه ن که هایدگر به پاریزگارو پروادار به شوژی پاریزگارانه ده زانن. شوژیکی له پینا و گه رانه وه بۆ رابردو، هه رچه نده له ریتی توندو تیژی مۆدیرن و ئه و شتانه وه به، به لّام جگه له هه و لدان بۆ فاشیست ناسینی هایدگر شتیکی دیکه نییه.

ه- هایدگره و هیتلر، ستایشی

گه وریه یی:

هایدگر له سه ر بنه مای بونیادیکی و، به پروو خو شی و ته نانه ت له دلّه وه په یوه نندی به جوولانه وه ی فاشیستی ئه لمانیا وه کرد. له دوا ی به ده سه لات گه یشتنی ئادۆلف

هیتلر له مانگی نیسانی ۱۹۳۳ مارتین هایدگر چه ند هه فته به ک دوا ی ئه وه بوو به ئه ندامی حزبی ناسیونالیستی نازی و تا سالی ۱۹۴۵ که هیتلر خو ی کوشت دهستی له ئه ندامیه تی ئه و حزبه کی شایه وه. له و نیوانه دا بۆ ماوه ی سالیکی (له نیسانی ۱۹۳۳ تا ماری ۱۹۳۴) له ده و له تی نازیدا بووه سه روکی زانکۆی فرایبۆرگ، له پیتش هایدگره دا که سیک سه روکی ئه و زانکۆیه بوو که خو ی دوورگرتبوو له ده رکردنی ئوستادانی نائاریایی له زانکۆ، بۆیه شانسی به رده وامی سه روکییه تی خو ی له ده ستدا، به لّام ده رباره ی ده ره وه ی سه روکییه تی هایدگر له زانکۆی فرایبۆرگ باسی جیا جیا هه به، له کاتیکیدا که هایدگره و هاو بییرانی ئه و له و پروایه دان ئامانجی ئه و له قبو لکردنی پۆستی سه روکییه تی زانکۆ داکوکیکردن بووه له ئوستادانی بی لایه ن، هه ندی له میژوو نووسان ده لّین «هایدگر له پاکسازی زانکۆ و ده رکردنی بیرمه ندانی دیکه رۆلّیکی چالا کانه ی ده گییرا». ئادمۆن هۆسریلیش به گونا هه ی سامی بوونییه وه له هاتوچۆکردنی بۆ کۆلیژی فه لسه فه و سوودوهرگرتنی له کتیبخانه ی زانکۆ به ئیمزای به رگه ی قه دهغه کردنی هایدگره ریتی لیگیراوه.

هایدگر ده رباره ی (ئادمۆند هۆسریلی) ی دامه زرتینره ی دیارده ناسی ئوستادی خو ی، له سالیانی بهر له ده و له تی نازی سه ختگیری له خو ی نیشانداه «له ناکا و په یوه ندی خو ی له گه ل هۆسریلی دا پچری، ئه مه له کاتیکیدا بوو که هۆسریلی به بنه چه جووله که هاتبووه سه ر تاینی پرتستان. له ته وای ئه و ماوه به ی که هۆسریلی پییری ئوستادی هایدگره تیدا نه خو ش بوو، له پاشان هه ر به و نه خو شییه له دنیا ده رچوو، هایدگره سه ردانی نه کرد و له ناشتنی ته رمی ئه و مرۆقه ی که چاپی به که م کتیپی خو ی به ناوی «بوون و زه مان» ی پیشکشی کردبوو ئاماده نه بوو، پاشان که چاپی چواره می ئه و کتیبه له سالی ۱۹۴۱ که وه ته بازاره وه، ئه و پیشکشی شکرده ی که به ناوی هۆسریله وه لیترابوو ئیدی وه به رچاو نه ده که وت».

هه لبه ته هایدگر له ماوه ی سالیکی له سه روکییه تیکردنی زانکۆی فرایبۆرگ وه لانا، به لّام له ئه ندامیه تی حزبی نازی وازی نه هیئا و ته نانه ت هه و لی دا وه ک نازیکی ره خه گر به دیار بکه وئ: «هایدگر ئه فسووسی ئه وه ی ده خوارد له وه ی که هیتلر له پرووی کۆمه لایه تی و فه ره هه نگییه وه بۆ گه یشتن به ئامانجی به رنامه کانی خو ی بۆ گۆرانکارترین ریگا

کارناکات و خیرا نییه و ریگا درپژهکان تهی ناکات» .

لهجیگایهکی دی باس له هایدگه کراره «شتیکی که ئەمڕۆ له بازاردا بهناوی ناسیونال سۆسیالیزم دهرۆشری هیچ په یوه ندیییهکی به حهقیقهتی گه ورهیی و ناوهوی ئەو جوولانهوهیه نییه». به له ناوچوونی هیتلەر ئەو گه ورهیه هه لوه شایه وه. هایدگه له سالی ۱۹۴۶ زووتر له وادهی خوئی به تۆمهتی نازی بوونییه وه خانه نشین بووه و کورسی وانه و تنه وهی له دهستدا.

۶- هایدگه رو فاشیزم رووداوێکی

تهواو بی مانا:

له کاتیگدا که هاو بی رانی هایدگه تپه ده کۆشان ده ورانی هاو کاری کردنی ئەو له گه ل دهولهتی هیتلەر روون بکه نه وه داوینی ئەو له فاشیزم پاک بکه نه وه، که چی وادیار بوو خودی ئەو سوور بوونی له سههه ئەو کارهیدا نه بوو. له سالی ۱۹۶۶ مارتن هایدگه له گه ل گۆقاری (ئیشپیگل)ی ئەلمانی له گفتوگۆیه کدا به شداری کرد بهو مه رجهی که ئەو دیمانهیه له پاش مردنیدا بلاویکریتته وه، به للام له کاتی بلاو کردنه و هیدا ئاشکرا بوو که فه یله سووف وه کو تاکتیک له به رده وامی فه لسه فه و هیتله بنه رته تییه کانی بی ر کردنه وهی خوئی مائی له هاوسپییه تی ده سه لات هه لئه بژارد بوو. کاتی که هر برت

مارکوزه داوای له هایدگه کرد ره خنه له ره فتاری پیتشووی خوئی بگریته، هایدگه له بیستی ژانویهی ۱۹۴۸ نامهیهکی بو قوتابی خوئی نووسی و تپیدا بهم شیویهیه پاساوی هینایه وه که : «دانیشتوانی ئەلمانیای رۆژهه لات له جیئی جووله که کان دابنی، ئەو کاته ده بینیت ئەو شتهی منی له سههه سه رزه نشت ده که ی له مه ریه کی له ده سه لات دارانی هاوپه یمانیش (شووره وی) به راست ده رده چی له گه ل ئەو جیا وازییه ی که ئەوه ی له سالی ۱۹۴۵ تپده په ری ئاشکرا به ئاکام ده گا له حالیکدا که حکومه تی تیرۆرو خوینپه ری نازییه کان له خه لکی ئەلمانیا شارد رایه وه». بهم شیویهیه هایدگه ده لیت: نازیزم نه ته نیا له کۆمۆنیزم خراپتر نییه، به لکو له بهر ئاشکرا نه بوونی کاره ساته کان به چاکتری داده نیت و تانه له مارکۆزه ی مارکسیست ده دات.

تام راکمور له وتاریگدا به ناوی «هایدگه رو ناسیونال سۆسیالیزم» به ووردبینییه کی بی لایه نانه باس له و پۆلین کردنی چه ند شیکردنه وه یه ک ده رباره ی ئەو بابه ته ده کات. ئەو له هه مان کاتدا که په یوه ندی به ریگه وت له نیوان هایدگه رو نازیزم ره ت ده کاته وه، ده یه وی له که مه کردنه وهی ساده یی و له راستیدا خه یال ساده یی ئەندیشه ی هایدگه رو بو نازیزم که داوای

به ناوبانگ، به للام تهواو توند په وانه ی تئو دور ئادورنور بیرمه ندی نیومارکسیست، شوناسکه ری ئەوه، ره خنه ش بگریته «به پروای ئادورنور هه رچی گوئی و کردی، زاده ی ئایدیالۆژیای نازیزم بووه». له هه مان کاتدا راکمور ئەو کاره که «په یوه ندی هایدگه له گه ل نازیزم رووداوی تهواو ده روونی له ژبانی ئەودا بووه»، روانگهی فه رمی و له راسته ری هه وله کانی خودی هایدگه رو بوون کردنه وه رابردووشی ده ناسییتی «هایدگه رو گوتبووی سه رده می په یوه ندی ئەو به نازیزم له مـاوه ی ده ورانی سه ره کایه تی زانکۆی فرایبۆرگ رووداوێکی تهواو بی مانا بوو» .

دکتۆر ره زا داوه ری که له به یانگه ره بنه رته تییه کانی هایدگه ره له ئیراندا هه ولتیکی زۆری هه یه بو سه مانندی ئەو بانگه شه یه ی هایدگه رو، داوه ری له پیتشه کی وتاریکی وه رگپه دراو له هانا ئارنه ته وه که به بۆنه ی حه فتایه مین سالگه ردی له دایکبوونی هایدگه ره وه ده نووسیت: «هایدگه ری پیری نه خو ش و غه ریب، بیرمه ندی هاوچه رخی رۆژئاوا بوو، بیرمه ندی پیر چون ده یتوانی په یه وه ی نازیزم یا ئەهلی هه وه سه بازی بیت؟ له وانه یه له سه ره ژبانی تایبه تی ئەو هیچ فه یله سووفیک له زه مانی ئەفلاتوونه وه تا کو ئیستا به قه ده ر

ئاگادارو حالتي نه بون، به لام هایدگر که باوکی معنه وی نه و جوولانه و هیه بوو به سه ره نجامی هوشیاری خه و نی نه و گه رانه و هیه گه یشتبوو. لیره دایه که دنووسیت «په نابردن بو نهریت به هاوکاری پیکهاته یه که له له خو بایبوون و ته و ازوعه وه له خودی خو به وه به ره ه میکی که بیه وی هه یی. جگه له خو فریودان و نابیناییه که له به رامهر نه و ساته و خته میژوو بیه نییه، مروث ته نیا به یارمه تی پرسیارکردنی خولقیته ر و شوین به خشین له سه ر بنه مای ده سه لاتی ریشه دار ته نه مولکردنی نه وه ی که حساب نه کرا و هیه دناسریت، یانی نه وه تاگه یشتن به حه قیقه تی خو ریگی ده بیت. ته نه مول، مروثی نایند بو نه و نیوانه ره وانه ده کات که تییدا مروث په یوه ندی به وجوده وه هیه، به لام له گه له هموو نه وانه شدا له و نیوانه نه وه ی که هیه بیگانه یه که ده می نیته وه.

۷- هایدگره رو هانا ئارنه ت: هایدگره ریوی به نه وه بوو.

هانا ئارنه ت نزیکه ی په نجا سال له په یوه ندییه کی عاشقانه ی سه بر و پر له هه ورازو نشیویدا بوو له گه له هایدگره دا. هه ل بژاردنی ریبازی سیاست له لایه ن هایدگره وه له ده یه ی ۱۹۳۰ و لایه نگری له حزبی نازییه وه بووه هوی له که دارکردنی نه و په یوه ندییه، شایانی وتنه

هه ردووکیان بیست سال جیا وازی ته مه نیان له نیواندا بوو، نه وکات هایدگره خاوه نی خیزان و دوو مندال بوو.

هانای شاگرد و دوستی هایدگره له وتاریکدا هایدگری وه ک ریوی سیفیت باسکر دووه و دنووسیت: « هایدگره به غرووریککی زوره وه ده لیت: خه لک ده لین ریویه له وکاته دا که ئارنه ت چیرۆکی ریویکی ئاوا «دهست و پی» باسده کات (که نه ته نیا هه میسه ده که و ته ته له وه، به لکو ته نانه ت ته له ی له ته له یه کی دیکه جیا نه ده کرده وه)، ریویکی که ئارنه ت باس له چیرۆکی واقعی ژبانی ده کات بو خو ی له باتی لانه، ته له یه که دروستده کات: « نه له پرووی فیلبازییه وه بو ره ها بوونی له ته له ی خه لکانیدیکه که شوینیککی ساغیان له سه ر پیستی نه هیشتبوو». پاش ماوه یه که نه ریوییه بریارده دات ته له یه که (ته نیا شایانی خو ی بوو) بو خه لکانی دیکه ش دروست و ناماده بکات «به لام هیچ که س نه که و ته ته له که به وه هه ر نه وه ش نازاری ده دا» له نه نجامدا هه ولده دات خه لکانی دیکه فریو بدات «ته له که ی به جوانی ده رازینیته وه وه هه مووان بو نه وه بانگهیشت ده کات»، ئارنه ت وتاره که ی خو ی که ده رباره ی هایدگره به م رسته یه

کو تایی دینی: «هیچ که س ماهییه تی ته له کان چاکتر له و که سه ی که سه راسه ر ته مه نی خو ی له ته له یه که دا گوزه راند نانسیت» پیده چچ هیچ که س چاکتر له مارتن هایدگره فاشیزم نه ناسیت.

* هایدگره له (۲) ی ثابی سالی ۱۹۲۵ نامه یه کی بو هانا ئارنه ت نووسیه وه ده لیت:

له به ر خاتری (خود احافیزی) سوپاستده که م، تیرمی خویندنیکی سه یروسه مه ره بوو، ئیستا به تاسه و حه زتیکی زوره وه دووباره ده گه ریمه وه بو کاره که م، له م باره وه جیپه نجه و رولی توی پیوه دیاره، کیوه کانی من ئارامی و هیمنی و هیزم پیده دهن تا هه موو شتیک به وشپوه به بیت که من چاوم پیوه یه، ئیستا بو نه و راهستان و سستییه به هیچ شیوه یه که غه مگین نیم، چونکه ده سته که و ته کانی بو من جوانترین کاتی شه وانه و واژه کانی تو بوو. له ریگا و خه و نه کانه ته وه ها ورپیته تی تو ده که م، له خو شبه ختی و پوخته یی و به هیزبوونت خو شحال ده بم. سلاوم به دایکت رابگه یه نه، خو شحالبه و ژبان خوش بو و به دوا ی عیشق و خوشیدا بگره ی تا نه مسال هاوینیککی جوان له گه له خویدا بیتن.

خوشه ویستت مارتین

سه رچاوه:

ماهانامه ی (همشه ری) شماره (۵) ابات ۱۳۸۰.